

Č.

Jméno

Adresa bydliště Adresa školy
(Jméno a adresu vyplňte až po ukončení soutěžního kola, zejm. u prací postupujících do vyššího kola.)

**Národní institut dětí a mládeže MŠMT, zařízení pro další vzdělávání pedagogických
pracovníků a školské zařízení pro zájmové vzdělávání,
Na Poříčí 4, 115 30 Praha 1**

**Dějepisná olympiáda
42. ročník – 2012/2013**

Zadání úkolů školního kola – test

Tematické zaměření ročníku: „**Od pohanských zvyků ke křesťanským tradicím**“
(s využitím vzdělávacích oblastí Člověk a společnost (Dějepis, Výchova k občanství) a Jazyk a
jazyková kultura (Český jazyk a literatura)

Důležité upozornění – u každé otázky je rámeček, který uvádí maximální počet bodů za otázku, do
prázdného políčka se pak doplní získaný počet bodů. Celkem je možné získat **70 bodů** + 1 prémiový.

Úkol č. 1

Z pravěké společnosti se vydělovali jedinci, o kterých se tvrdilo, že dokážou rozmlouvat
s bohy a tlumočit jejich přání ostatním. Těmi jedinci byli:

č _____ š _____ k _____

3 body

Úkol č. 2

Lidové zvyky a způsob života našich předků nám přibližují muzea lidových staveb v přírodě.

Napiš, jak se tato muzea nazývají.

1 bod

Úkol č. 3

Slované uctívali mnoho bohů. Ze slabik slož jména čtyř z nich. Pozor, ne všechny slabiky
budou použity.

ROG, NEH, ŽIC, VE, SVA, RUN, MAD, RO, LES, SVA, PE, SUN

1.

2.

3.

4.

4 body

Úkol č. 4

K pojům přiřaď charakteristiku (k číslici příslušné písmeno):

1. evangelium _____ 2. první křesťané _____

3. Bible _____ 4. pohané _____

a) svatá kniha židů i křesťanů, b) nevyznávali víru v jediného Boha, c) radostná zvěst o
příchodu Krista d) vesměs Židé

4 body

Úkol č. 5

Napiš, jak se nazývá slovanský bůh Slunce, války, úrody a hojnosti, jehož sochu vidíš na fotografii.

.....

Uveď lokalitu, kde se nachází tato jeho socha?

.....

(**nestačí** jen název pohoří)

2 body	
--------	--

Úkol č. 6

Doplň text.

Narození, které si připomínáme o, provázelo mnoho podivuhodných úkazů i zlá lidská vůle. Začala se také šířit zvěst, že se právě narodil nový král Židů . Když se to doslechl tehdejší židovský král (H)....., nechal bez milosti v Betlémě povraždit všechny právě narozené, aby ochránil svůj trůn. Nad malým však bděl Bůh, a tak na výzvu anděla uprchl jeho otec..... s rodinou do(E) Teprve když židovský král zemřel, vrátili se zpět do (N).....

4 body	
--------	--

Úkol č. 7

Oprav popletené pranostiky, napiš.

Na sv. Václava chladna zrána.

Sv. František přijíždí na bílém koni.

Sv. Martin noci upije.

Sv. Anna čtyřicet dní kape

Lucie, zahání lidi do chýšek.

Medardova kápě bývá bláta záplava.

6 bodů	
--------	--

Úkol č. 8

V České republice existují oblasti, kde si obyvatelé dodnes uchovávají vlastní tradice. V přesmyčkách jsou ukryty ty nejznámější. Vyhledej je.

SKOCHOD VÁCKOSLO

SKOLAŠVA NÁHA

2 body	
--------	--

Úkol č. 9

Napiš, ke kterým pranostikám se vztahují následující obrázky.

1. leden

.....
.....

6. leden

.....
.....

2. únor

.....
.....

3 body	
--------	--

Úkol č. 10

K charakteristice připoj název svátku, použij nabídku.

a) podzimní vzpomínka na všechny, kteří tu už nejsou

b) doba očekávání příchodu Mesiáše na svět od čtvrté neděle před Božím hodem vánočním

.....

c) podzimní židovský svátek rozsvěcování osmiramenného svícnu, kdy se zpívá, hraje a vypráví

.....

Vyberte z nabídky správné odpovědi: *Den všech svatých, pesach, Den děkování, posvícení, advent, Tři králové, chanuka, Dušičky, masopust*

3 body	
--------	--

Úkol č. 11

Významnou událostí v životě českého státu byl křest knížete Bořivoje. Zakroužkujte správné odpovědi.

1. Bořivoj byl pokřtěn

- a) na Mojžírově dvoře
- b) na Svatoplukově dvoře
- c) ve východofrancké říši

2. Zřejmě Bořivoje křtil

- a) Svatopluk
- b) Metoděj
- c) Václav

3. Podle legendy byla později pokřtěna také Bořivojova manželka

- a) Drahomíra
- b) Anežka
- c) Ludmila

3 body	
--------	--

Úkol č. 12

Urči české patrony kolem sv. Václava u jeho pomníku na Václavském náměstí.

a) přijala s manželem Bořivojem křest:

b) Slavníkovec, pražský biskup, zavražděn pohany:

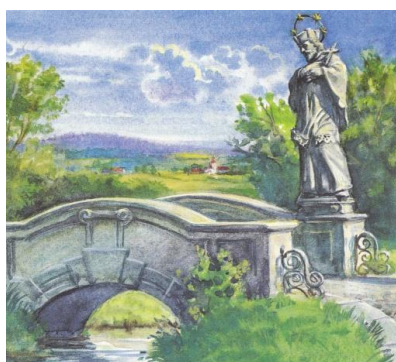
c) založil benediktýnský klášter v Sázavě:

d) zakladatelka prvního špitálního bratrstva, založila řád klarisek:
.....

4 body	
--------	--

Úkol č. 13

Podle obrázku identifikuj jednoho z nejpopulárnějších českých svatých.

.....

1 bod	
-------	--

Úkol č. 14

Podle charakteristiky urči významnou osobnost našich národních dějin.

Byl mladší než jeho bratr. Studoval filozofii, literaturu, ovládal řečtinu i slovanský jazyk.

Pocházel ze Soluně. Sestavil slovanskou abecedu, přeložil první bohoslužebné texty. V roce 863 se vydal s bratrem na Velkou Moravu. V roce 867 byl papežem pozván do Říma, odkud se již nevrátil.

.....

1 bod	
-------	--

Úkol č. 15

Který literární žánr vypráví o životě světců?

1 bod	
-------	--

Úkol č. 16

Seřadte uvedené slavnosti a zábavy odehrávající se v našich zemích od nejstarší po nejnovější (podle doby vzniku):

Májáles – Velikonoce – rytířský turnaj – ples – biograf (kino) – masopust

.....

1 bod	
-------	--

Úkol č. 17

Uveď jméno světce, který proslul svou štedrostí k ostatním a z jehož jména se v USA vyvinula postava Santa Clause. Uveď přesné datum, kdy slavíme jeho svátek.

jméno světce: datum:

2 body	
--------	--

Úkol č. 18

Mezi největší křesťanské svátky patří Vánoce a Velikonoce. Roztříd' pojmy do dvou skupin podle toho, se kterým svátkem souvisejí.

Pojmy: *klanění tří králů, poslední večeře, zrada Jidáše, narození Krista, Betlém, ukřižování Krista*

Vánoce	Velikonoce
3 body	

Úkol č. 19

Typickým venkovským svátkem, který je spojován s průvody masek a karnevalem byl

..... Trval od do Po tomto období následoval až do čtyřicetidenní půst.

Vyber z nabídky: Popeleční středa, Velikonoce, Tři králové, masopust

4 body	
--------	--

Úkol č. 20

Z nabídky vyber tři tvrzení o západokřesťanské tradici adventu, která jsou pravdivá.

A - Advent začíná vždy 1. prosince.

B – Advent začíná 1. adventní nedělí, celkem jsou čtyři adventní neděle.

C – Advent je chápán jako příprava na Vánoce.

D – Slovo advent znamená „oslava“.

E – Poslední adventní neděle se nazývá zlatá.

F – V adventu se nesměly konat svatby a pohřby.

3 body	
--------	--

Správná tvrzení (napiš jejich písmena):

Úkol č. 21

Dodnes se v řadě vesnic konají poutě. S čím souvisí datum poutě? Zakroužkuj správnou odpověď.

a) se svátkem světce, který vykonal do vesnice pouť (cestu)

b) se svátkem světce, který vykonal ve vesnici několik zázraků

c) se svátkem světce, kterému je v místě zasvěcen kostel

1 bod	
-------	--

Úkol č. 22

Mezi lidové zvyky patří řezání větviček stromů. Tyto větvičky jsou dávány do váz s vodou a při troše štěstí rozkvétají. Jak se nazývají dva nejnámější druhy těchto větviček?

.....- větvičky třešní nebo višni, které rozkvetou ve váze o Vánocích

.....- větvičky vrby jívy s částečně rozvitými pupeny

2 body	
--------	--

Úkol č. 23

V září si připomínáme patrona české země. Dříve se v tomto dni konaly mše a poutě.

Napiš, jak se tento patron jmenuje.

Kdy má svátek? (den, měsíc)

2 body

Úkol č. 24

O tomto svátku bylo zvykem rozsvěcet svítilny a lampiony. Tradičně se tento den podávala

pečená husa? Napiš jméno světce, jehož svátek byl takto slaven.

1 bod

Úkol č. 25

Utvoř správné dvojice (k číslici přiřaď písmeno):

1. Květná neděle	a) poslední večeře J. Krista
2. Zelený čtvrtek	b) Ježíšovo vzkříšení z mrtvých
3. Velký pátek	c) svěcení ohně
4. Bílá sobota	d) Ježíšův příchod do Jeruzaléma
5. Boží hod velikonoční	e) ukřižování J. Krista

1. __, 2. __, 3. __, 4. __, 5. __

5 bodů

Úkol č. 26

Štědrý den byl doprovázen řadou pověr a zvyků.

a) Které zvyky souvisí s uvedenými obrázky? Alespoň jeden z nich podrobně vysvětli.*

.....
.....
.....

b) Která pověra je spojena s tímto obrázkem?

.....

4 body

* 1 prémiový bod za správné vysvětlení

Dějepisná olympiáda - 42. ročník – 2012/2013

Řešení úkolů školního kola

Úkol č. 1

čarodějové; šamani; kněží 3 body

Úkol č. 2

skanzeny 1 bod

Úkol č. 3

Svarog, Svarožic, Perun, Veles 4 body

Úkol č. 4

1c); 2d); 3a); 4b) 4 body

Úkol č. 5

Radegast; na cestě z Pusteven na Radhošť (na Radhošti) 2 body

Úkol č. 6

Ježíše – Vánocích – Herodes – chlapce – Ježíšem – Josef – Egypta – Nazaretu 4 body

Úkol č. 7

Na sv. Vác lava bývá bláta záplava. Sv. František zahání lidi do chýšek. Sv. Martin přijíždí na bílém koni. Svatá Anna - chladna zrána. Lucie noci upije. Medardova kápe čtyřicet dní kape. 6 bodů

Úkol č. 8

Chodsko; Slovácko; Valašsko; Haná 2 body

Úkol č. 9

Na Nový rok o slepičí krok. Na Tři krále o skok dále., Na Hromnice o hodinu více. 3 body

Úkol č. 10

a) Dušičky b) advent c) chanuka 3 body

Úkol č. 11

1b; 2b; 3c 3 body

Úkol č. 12

a) sv. Ludmila; b) sv. Vojtěch; c) sv. Prokop; d) sv. Anežka 4 body

Úkol č. 13

sv. Jan Nepomucký 1 bod

Úkol č. 14

Konstantin (Cyril) 1 bod

Úkol č. 15

legendy 1 bod

Úkol č. 16

Velikonoce – rytířský turnaj – masopust – ples – Majáles – biograf 1 bod

Úkol č. 17

sv. Mikuláš; 6. prosinec

2 body

Úkol č. 18

3 body

<i>Vánoce</i>	<i>Velikonoce</i>
klanění tří králů	poslední večeře
narození Krista	zrada Jidáše
Betlém	ukřižování Krista

Úkol č. 19

masopust; Tří králů; Popeleční středy; Velikonoc

4 body

Úkol č. 20

B; C; E

3 body

Úkol č. 21

c)

1 bod

Úkol č. 22

barborky, kočičky

2 body

Úkol č. 23

sv. Václav; 28.zář (28.9.)

2 body

Úkol č. 24

sv. Martina

1 bod

Úkol č. 25

Květná neděle

Ježíšův příchod do Jeruzaléma

Zelený čtvrtek

poslední večeře J. Krista

Velký pátek

ukřižování J. Krista

Bílá sobota

svěcení ohně

Boží hod velikonoční

Ježíšovo vzkříšení z mrtvých

1.d, 2. a, 3. e, 4. c, 5. b

5 bodů

Úkol č. 26

a) darování jmelí/líbání pod jmelím*; házení střevícem**; rozkrajování jablka***

b) kdo se o Štědrý den postí, uvidí zlaté prasátko

4 body (+ prémiový bod)

* Dodnes jmelí symbolizuje plodnost a štěstí, jmelí nabýt darováno. V Evropě a Severní Americe jsou populární polibky pod vánočním jmelím, které mají dotyčným přinést štěstí a lásku.

** Svobodné vdavekchtivé dívky v období vánoc házeli střevícem za hlavu směrem ke dveřím. Pokud se špička boty otočí směrem ke dveřím, znamená to, že se dívka vdá. Jestliže ke dveřím směřuje pata boty, dívka ještě zůstane jeden rok neprovdaná doma.

*** U štědrovečerní večeře se při této věštbě určovalo, jak to bude se zdravím jednotlivých členů rodiny v nadcházejícím roce. Každý si rozkrojil svoje jablko. Pokud se po rozkrojení objevila hvězdička, znamenalo to, že dotyčný bude celý příští rok zdravý. Objevil-li se křížek, nevěstilo to nic dobrého.

Celkem: 70 bodů + 1 prémiový

Soutěžní úkoly vytvořili členové Ústřední komise Dějepisné olympiády: Mgr. Václava Korcová (předsedkyně poroty), Mgr. Lenka Broklová, Mgr. Irena Náprstková, Mgr. Josef Vávra, Mgr. Jaroslav J. Glosser ; spolupracovala tajemnice soutěže PaedDr. Eva Schneiderová.